

L'home i les seves circumstàncies o una ciència "antropocèntrica"?

La controvèrsia de la història i com aquesta ciència novella interactua amb el nostre present

EL HISTORIADOR NO SOLO PIENSA LO HUMANO

(p 59)

El manual de Bloch es posa a l'abast amb l'objectiu, no només de compartir el seu pensament, sinó d'instruir l'acordonament produït per tants autors a la disciplina de la Història i el que aquesta té el dret i deure d'analitzar. A partir d'exemplificacions, l'autor ens situa la rellevància de l'estudi del present i del passat —així com el mateix autor especifica, aquesta ciència no s'entendrà amb integritat si l'historiador no és conscient de la importància de no només capbussar-se entre les pàgines de testimonis o romandre observant un cementiri persa—. Pensar no només "l'humà" implica obrir la frontera que la ment de l'home limita mitjançant la seva percepció tenyida.

Ben mirat, cal recalcar la importància d'anar més enllà de les fonts; de posar sempre una actitud de dubte a l'hora de la investigació atenta d'escriptures que, tot i no dubtoses, molt possiblement indefinides. Traspassar les paraules d'aquesta tinta, estilet o llapis, profunditzen la nostra visió contemporània a la font, podent investigar el *modus vivendi* que permetia a l'escriptor ser d'una classe social o d'altra, així com d'una determinada geografia.

És amb relació a l'esmentat anteriorment així com a l'exemple successiu, que l'historiador pot "sentir per instint", així com esmenta Bloch. L'observació i anàlisi d'un propi present i un —inabastable— passat envolta els nostres ulls i ments suggerents, capaces d'advertir, tot i en grans trets, de què pot considerar història.

En la frase seleccionada, doncs, es pot arribar a entreveure, també, la creença sobre com la capacitat humana de poder prevenir situacions futures prové de la prèvia repetició d'aquests fenòmens —des de meteorològics o econòmics a polítics i socials— en èpoques anteriors. Però no basta conèixer els orígens per explicar el present. La història —tot i que així s'hagi propugnat repetides vegades— no és una

anàlisi del passat, ni entén l'anterioritat com un organisme total que pugui resumir i formular el present o futur. En realitat, quin seria el punt d'inici ideal i inexpugnable per societats actuals i anteriors? Ja s'entreveu l'heterogeneïtat d'aquesta disciplina solament veient-ne la suposada partida de cada decisió, acció o inclús pensament. Qui va posar la primera pedra damunt l'altra? Sobre quin model es va constituir el règim feudal? La història —o el seu punt més nacionalista— s'ha hagut d'originar sobre una dinàmica de constant lluita per la legitimació o el poder. En definitiva, recalcar "l'interès del lloc cronològic exacte" per a prendre mesures actuals, en un pla sobretot sociològic o polític; tractant-se de traspasar uns fets i observacions a un pla "extra-plasmat".

En el que Bloch assenyala com "la més difícil de totes les ciències", un s'ha de situar en un marc cultural i social passat, per tal de penetrar o bé indagar en les ments d'altres dècades i segles. Però, aquests marcs culturals també poden ser producte de jerarquització a l'hora de voler estudiar determinats grups socials o espais temporals concrets. Així, el mateix autor esmentarà que l'home no s'ha de considerar *Homo religiosus*, *Homo economicus* o *Homo politicus*, sinó només home. És per aquest mateix motiu pel qual, posant un exemple, la pagesia s'ha vist durant un gran espai de temps com una massa conjunta d'analfabets manats incapaços de prendre la decisió de rebel·lar-se sense un impuls extern, ja que eren prou irracionals per buscar la seva pròpia justícia. A partir d'aquesta reflexió, es podria fer un incís a la frase seleccionada de Bloch, "l'historiador no sols pensa l'humà ["important"]".

Recalquem que la història no només estudiarà l'home, sinó el seu voltant: el que el fa ser com és. Sempre s'haurà de situar l'individu dins un col·lectiu, i aquest col·lectiu dins una societat estructurada *per se*, en una cadena heteròtrofa de canvis continus que atenuaran guerres o encendran conflictes; que inauguraran societats o n'extingiran d'altres. Certament, el mateix Bloch situarà els límits d'aquesta ciència més enllà del "nosaltres", "vosaltres" i "ells", tenint en compte la premissa de la manca o dificultat de circumscripció que travessen els "temes" o "conceptes" dits històrics. S'ha de tenir al cap que el mapa de ciències socials que hom situa en el present no existia fa dècades, i voreres de les quals fins i tot actualment romanen borroses. La història no forma part d'una classificació de a. o b. —és a dir, no hi ha

cap qüestió que sigui estrictament de principi històric (a.) o no pugui formar part de l'anàlisi en lupa de l'historiador (b.), sinó que, així com la importància dels successos han format sempre part d'un matís personal, és difícil categoritzar totalment un assumpte de vàlida submissió a l'estudi d'aquesta disciplina. És inevitable, doncs, acceptar que el coneixement de la història es fusiona —no en rares ocasions— amb el coneixement propi d'altres ciències socials.

Si la història fos una disciplina que tingués com a únic objecte d'estudi l'home, no seria capaç de desenvolupar una recerca efectiva fins al final, havent-se basat en aquest ésser tan heterogeni i —com s'ha esmentat anteriorment— lligat a unes circumstàncies concretes. Es podria patir, el que Bloch també proposarà en la seva obra i, com podria anomenar-se: un casament amb l'empirisme, unes noces amb la retòrica, la ficció i la llegenda. La perillositat de l'home és la seva subjectivitat, que contrasta amb la innegabilitat dels successos (ja produïts o no per la nostra pròpia espècie).

En definitiva, la història, tot i etimològicament creada per l'home, és una ciència utòpicament llunyana a l'antropocentrisme. Capaç de guiar aquest, no com a protagonista, sinó com acompanyant, per l'experiència en el món.